

Baglyok és nyuszik

Kolláth György alkotmányjogász

Állatmese: panasz a bagolynál, hogy a róka elragadja a kisnyulakat. Tanácsolja az erdő bölcse: változzatok sündisznóvá! Jó, de hogyan? Én a stratégiával foglalkozom: a konkrétum, a taktika más dolga.

Kezdődnek az ellenzéki egyeztetések. Homlokterükben az alkotmányosság, a demokratikus jogállamiság helyreállítása áll. Menetrend, helyszín, delegáció van: világos, tényszerű, összerendezett koncepció, /nem vita-alap, hanem/ „étlap és menü-sorrend”, aktuális akció (publikusan) nem olvasható. Ad hominem hivatkozások hallatszanak Kiss Jánostól Majtényi Lászlón át Tordai Csabáig a rendeznivalók elveiről, lehetséges (csomó)pontjairól, jó és légiés, ambivalens - feles és kétharmados – ötleteiről. Kétágú spekuláció is teret kap: onnantól kezdve, hogy teljes borítás kell a hatalom-átvétel után nyomban, odáig, hogy parlamenti 2/3 hiányában néhány resztlí egyezményes kialakítása kormányozhatóságot ígér. A tekintet a távolba mered, miközben taposóaknától a tankcsapdáig tartó gondok, bajok, kezelnivalók sorjáznak máris.

Az elemi, hiteles konkrétság és a „hogyan” mintha kevésbé érdekelné a közjogi kultúrmérnökeket. Érthető, hogy nem téríti ki a lapjait az ellenzéki oldal, amikor még az se biztos, hogy magyar vagy francia kártyával játszanak-e majd. Abban a milióban, amelyben a mai hatalom 24 óránál kevesebb idő alatt is átvisz törvény(módosítás)t, nem kell minden szárazon tartott puskaport vaktában ellőni. Ad absurdum hozhat kelletlen, kényszerű, felemás korrekciót még e parlament is, ha X,Y,Z hiba tarthatatlan: főként, ha elveszi vele az ellenzék kenyerét, munícióját. Mindezt belátva is hibának tartom, hogy a kreativitását rejtegető, defenzív, szólamokba, gráfokba menekült vagy reményt pislákoló közpolitikai-közjogi szakma szó nélkül elmegy kapitális, bármely jogállamban ab ovo kizárt justizmord mellett. Mindegy volna (okos enged?), majd egyszer, minek helybe menni a pofonért? Ébresztőként és szemléltetőül jelzek egy (!) aktualitást.

Az Alkotmánybíróság (AB) 2012. 12. 28-án az Alaptörvény ún. Átmeneti rendelkezései (Ár.) tárgyában hozott határozatát az alapjogi biztos: Szabó Máté indukálta. Dr. Balsai István alkotmánybíró a döntés 63. oldalán kezdődő különvéleményében elvitatta az ombudsman - mondjuk így – ide vonatkozó közjogi kompetenciáját. Részlet: „...az alapvető jogok biztosának az Alaptörvény értelmezésére irányuló indítványát indítványozói jogosultság hiányában vissza kellett volna utasítani.”

Bagoly mondja a verébnek? Nem pusztán arról van szó, hogy kamu hivatkozással Balsai bíró az esélyét is megtagadná, elvenné annak, hogy a ténylegesen egyetlen jogosult a szégyenletes jogi termék megvizsgálását napirendre tűzesse. Inkább legyen a törvény olyan amilyen, de ne szólhasson bele praktikusan senki!? Ennyire védhetetlen, közjogilag bővli a történelmi alkotás? (Ennyire!) De ha már személyelvű hivatkozásra ragadtatta magát, hogy nem vette észre – sem ő, sem közhatalmi testülete – Balsai bíró több okra visszavezethető kizártságát ebből és számos más érintettségét manifesztáló döntés-hozatalból!? Önmaga „alkotását” milyen alapon bírálhatná (alul vagy felül) egyáltalán, vagyis hogy a csudában lehetne egy személyben fél és bíró? Ráadásul: a sistergő részrehajlása, a hazabeszélésen túl, mikor vált ki közjogilag is nyomós elfogultsági kizárást? Egyéni belátás híján meddig tűri ezt a testület, és mi lesz, ha Salamon bíró úr is e pályára lép? Mire várnak: tapsra?

Az ókori jogokra visszavezethető, köztudomású tény minden eljárási jogban: saját ügyének nem lehet senki a bírója. Több fázisú, ill. fokozatú jogi megoldásnál aki „alul” eljár, fentebb nem lehet a felülvizsgálat részese, még közreműködője se. /Az AB korábbi gyakorlatában is volt fair példa ennek a helyes, felelős gyakorlatára. Hirtelenjében és nagyon tapintatos módon erre Kukorelli István bíró ezredforduló körüli jelzése, adott ügytől való távol-maradása ad példát./ Jelenleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 62. §-sa ad szellős, dodonai korlátozó-kizáró szabályokat az ilyen szerepbeli „összecsúsások” kezelésére. Két

mondat: 62. § (2): *Az indítvány elbírálásában nem vehet részt az Alkotmánybíróság azon tagja, akitől az ügy tárgyával összefüggő személyes és közvetlen érintettsége folytán az ügyben pártatlan, tárgyilagos, elfogulatlan döntés nem várható. (3) Az Alkotmánybíróság tagja haladéktalanul bejelenti az elnöknek, ha vele szemben kizárási ok áll fenn.*” Két megjegyzés: egyfelől zavaros a norma, mert abszolút és relatív kizárási okot egybe mos. Előbbi feltételen kívül-tartást hozna, az utóbbi mérlegelné a személyes odakozmálás mértékét és módját. Másrészt, a jogban a kijelentő (*haladéktalanul bejelenti*) mód a legszigorúbb parancs: e jelzés hibája, hiánya súlyos jogkövetkezménnyel járna. Itthon miért, meddig nem? Szakcikkben lehet további, korábbi honi és idegenbeli megoldásokat, garanciákat citálni. Kulcs: a fair eljárás látszata is döntő. Nem jogász számára is nyilvánvaló, hogy nem csúszhatnak egybe szerepek. Önkorlátozás híján a testület sara, ha eltűri a delikvens „önbíráskodását”.

Tanulságul több következtetés adódnék. 1) Szólni sincs már bátorság, ész és erő ekkora bajból és blamánál? Akkor az jön, amit eltűrünk, megérdeklünk. Az idő amortizálja a hibát? 2) Parlamenti politikust, törvényhozó döntnököt a személy „bebútorozottságától” függetlenül nonszensz alkotmánybíróvá emelni. Szériában jönne az, hogy a saját munder becsületét véd(het)i utóbb. 3) Valaki tartozik nyilvános számadással arról, hogy mi joga bírálja (sőt, utálhatná) el a bennfentes bíró az ő korábbi selejtjét: azaz milyen valós közjogi feltételek, felelősségi formák, biztosítékok zárják ki ezt legalább a jövőre nézve. Mert ha nem, az nem csupán szégyen, hanem műhiba, az AB-ét terhelő közjogi érvénytelenségi ok is lehet. Zsenánt erről szólni? Kinek és miért? 4)Átfordulhat az AB bizarr módon, pártosan feltöltött stábjá: megeshet, hogy de jure, de facto kizárható bírák szavazata eredményez ilyen-olyan döntést. Megvárjuk? 5)Demokratikus ellenzék: hic Rhodus, hic salta! Kinyilvánítható nyomban, hogy sosem lesz aktív parlamenti, ill. pártpolitikus független (?) alkotmánybíró. Jelezhető máris, hogy kész lesz az új parlament gyökeresen kezelni a ma előforduló pártos jogi simliket. Elmege akár AB-határozatok közjogi érvénytelenségének, diszkvalifikálásának a kimondásáig is, ha nem tér vissza a korrekt elbírálási rend. A pártsemleges függetlenséget ma(jd) és mindörökké normává teszi az új Ház, személyi „érdemekre” tekintet nélkül. Máskülönben közjogilag is elférünk hovatovább egy soralátéten.